

Classroom
Techniques

پژوهش در کلاس درس زبان خارجی

تأثیر کارپوشه بر پیشرفت تحصیلی در درس زبان انگلیسی

ریحانه براری کارشناس ارشد مترجمی زبان انگلیسی از دانشگاه علامه طباطبائی تهران
(email: reyhaneh.barari@gmail.com) دبیر زبان انگلیسی شهرستان بابل

Abstract

The present paper aimed at investigating one of the teaching methods in English Language. The EFL's understanding and comprehension would be increased by this method. Portfolio was used as a teaching tool in this way. Any test of each student was evaluated and received feedbacks for three times by teacher without providing scores during the term. The students, themselves, found and corrected their errors. By this method, the students reached the creativity, self-concept, autonomy and motivation. The sample for this study was drawn up from the students who were enrolled at Setayesh High School in Babol. They were divided into two experimental and control groups. 20 students comprised the control group, while another 20 students comprised the experimental group. Control group's training was conventional (non-portfolio) and the latter group was trained on the basis of portfolio. Finally the results showed that the experimental group's scores in the final exam were higher those of the control group.

Key Words: portfolio method, traditional method, English language teaching

در این مقاله، تأثیر یکی از شیوه‌های سنجش در آموزش زبان انگلیسی بر پیشرفت تحصیلی زبان‌آموزان مورد بحث قرار می‌گیرد. ابزار سنجش در این روش، ایجاد کارپوشه^۱ برای هر یک از دانش‌آموزان است. در روش کارپوشه، معلم برای امتحانات زبان انگلیسی دانش‌آموزان در طول ترم نمره‌ای منظور نمی‌کند و فقط برای هر امتحان تا سه مرتبه به هر یک از آنان بازخورد^۲ می‌دهد. دانش‌آموز خود باید به اشتباهاتش پی ببرد و آنها را تصحیح کند. با روش کارپوشه دانش‌آموز به استقلال فکری، خلاقیت و خودباوری دست می‌یابد و زبان انگلیسی را با انگیزه بیشتری فرا می‌گیرد. جامعه آماری این تحقیق را ۴۰ نفر از دانش‌آموزان دبیرستان ستایش بابل، تشکیل می‌دادند. این دانش‌آموزان به دو کلاس بیست نفره: گروه (۱) کنترل و گروه (۲) شاهد، تقسیم شدند. سپس روش سنتی در گروه اول و روش پوشه در گروه دوم اجرا شد و در پایان دوره مشاهده شد که سطح نمرات نهایی گروه شاهد بالاتر از گروه کنترل است.

کلیدواژه‌ها: روش کارپوشه، روش سنتی، آموزش زبان انگلیسی

بیان مسئله و ضرورت تحقیق

می‌داند که دانش‌آموزان از طریق آن بهترین کارهایشان را برای ارزیابی پایانی انتخاب می‌کنند. کارهای انتخاب شده بازتاب خود-ارزیابی^۵ آنهاست و میزان پیشرفت و موفقیتشان را در دوره زمانی مشخص و با معیاری خاص به نمایش می‌گذارد. هَنکک (۱۹۹۴) کارپوشه را مجموعه‌ای از کارهای دانش‌آموزان می‌داند که به منظور مشخص شدن میزان یادگیری آنها گردآوری می‌گردد. به نظر او، کارپوشه گزارش نمونه کارهای کامل شده دانش‌آموزان، چه به صورت شفاهی و چه به صورت کتبی، فعالیت‌های خلاقانه، فعالیت‌های گروهی، اشعار، مقالات، تکالیف مدرسه و سایر یادداشت‌هاست. محتویات کارپوشه‌ها را معلم یا دانش‌آموز یا هر دوی آنها انتخاب می‌کنند. به نظر دان داگلاس^۶ (۲۰۰۰) با وجود کارپوشه، دانش‌آموزان می‌آموزند که درقبال فرایند یادگیری، پیشرفت و موفقیت خود مسئولیت‌پذیر باشند، وقتی آنها در مقابل اهداف و ضروریات کلاس درس و گردآوری مطالب و پاسخ‌گویی به سؤال متعهد باشند، خواهند خواست استقلال و اعتماد به نفس بیشتری کسب خواهند کرد.

در دهه‌های اخیر، دیدگاه‌های آموزشی تغییرات زیادی را شاهد بوده‌اند. امروزه متخصصان و نظریه‌پردازان در تلاش‌اند، فرایند یادگیری را بیشتر از نتیجه آن (محصول) بررسی کنند؛ چون با بررسی فرایند یادگیری، طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی و ارزشیابی کلاسی در طول یک سال تحصیلی بهتر تحقق می‌پذیرد. با نگاهی کلی به آموزش زبان در کشورمان درمی‌یابیم که دانش‌آموزانی که در درس زبان انگلیسی مدرسه موفق‌اند، کسانی هستند که در کلاس‌های زبان مؤسسات خصوصی شرکت کرده‌اند. باید اندیشید که چگونه می‌توان با توجه بسیاری به فرایند یادگیری، پیشرفت تحصیلی زبان‌آموزان را در مدارس تقویت کرد. راه‌حل پیشنهادی، روش کارپوشه یا فایل است؛ روشی نوینی که در مدارس کشور ما سابقه‌ای ندارد اما در کشورهای دیگر به‌عنوان ابزار آموزش و سنجش به‌کار می‌رود (Tillema, 2001).

پیشینه تحقیق

به نظر بسیاری، از جمله بارت^۷ (۲۰۰۱) و باکی و بیرگین^۸ (۲۰۰۴) استفاده از کارپوشه دارای مزایایی به شرح زیر است.

- ماندگاری اطلاعات را در ذهن دانش‌آموزان افزایش می‌دهد که به دنبال آن یادگیری افزایش می‌یابد؛
- آموزش و نحوه تدریس را سازماندهی می‌کند؛
- از دانش‌آموزان افرادی خلاق، جست‌وجوگر و محقق می‌سازد؛
- دانش‌آموزان را افرادی مستقل و مسئولیت‌پذیر می‌کند؛
- دانش‌آموزان را به کار با هم‌کلاسی‌ها و پرسش و پاسخ از یکدیگر تشویق می‌کند؛
- رابطه دوستانه‌ای بین معلم و شاگرد برقرار می‌کند؛
- آگاهی والدین را نسبت به عملکرد و توانایی فرزندشان افزایش می‌دهد؛

کارپوشه اولین‌بار به‌عنوان ابزار آموزش و سنجش در کلاس‌های هنری-بصری به‌کار گرفته شد و عمدتاً دربردارنده پروژه‌های هنری دانش‌آموزان (از مفاهیم و کارهای ابتدایی گرفته تا محصول نهایی) بود. گرین و اکسفورد^۹ در سال ۱۹۹۵ اشاره می‌کنند که کارپوشه‌های هنر عملکرد دانش‌آموزان را در پروژه‌های درس هنر به همراه نظر معلم و انتقادات و نظریات هم‌کلاسی‌ها در خود جای می‌دهد. کارپوشه حدود دو دهه پیش در دیگر کشورها در برنامه درسی آموزش زبان خارجی قرار گرفت و از جمله، اکنون در شماری از مدارس و دانشگاه‌های آمریکای شمالی به‌کار گرفته می‌شود

کوهن^۴ (۱۹۹۹) کارپوشه را مجموعه‌ای سازماندهی شده

- به جای آنکه معلم موفقیت‌های دانش‌آموزان را با مقایسه کردن رتبه‌بندی نماید، در واقع موفقیت‌های آنها را از طریق بازخوردهایی که با آن ارزیابی می‌شوند، افزایش می‌دهد؛
- دانش‌آموز را درگیر فرایند ارزیابی در طول سال تحصیلی می‌کند؛ یعنی، به او در روند رسیدن به موفقیت نقش مهمی می‌دهد؛
- به معلم کمک می‌کند تا براساس نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان، به تنظیم برنامه درسی بپردازد؛
- به‌طور مرتب، موجب یادآوری اطلاعات می‌شود.

روش تحقیق

- در تحقیق حاضر، کارپوشه حاوی مطالب زیر بوده است.
- برگه‌های سؤال که بعد از تدریس هر مبحث به دانش‌آموزان داده می‌شد،
 - بازخوردهایی که دانش‌آموزان از سوی هم‌کلاسی‌ها و معلمشان دریافت می‌کردند،
 - نمونه اولیه و نهایی مطالبی که یادداشت می‌کردند؛
 - نظر والدین درباره پیشرفت فرزندانشان؛
 - و در نهایت، نظر دانش‌آموزان در ارزیابی از خود.

متغیرها

در تحقیق حاضر، ۴۰ نفر از دانش‌آموزان دبیرستان غیرانتفاعی ستایش بابل شرکت داشته‌اند که همگی از نظر علمی تقریباً در یک سطح بوده‌اند. دانش‌آموزان در دو کلاس ۲۰ نفری حضور داشته‌اند. روش کارپوشه در گروه شاهد، و روش سنتی در گروه کنترل اجرا شده است.

روش انجام تحقیق

معلم در ابتدای ترم از دانش‌آموزان گروه آزمایش خواست که هریک برای خود کارپوشه‌ای درست کند و آن را نزد خود نگه دارد. به آنها یادآوری شد که پرسش‌های مربوط به هر درس را که معلم می‌دهد، در پوشه بگذارند. دانش‌آموزان موظف شدند به سؤالات پاسخ دهند، سپس پاسخ‌هایشان را به هم‌کلاسی‌های خود بدهند و از آنها بازخورد دریافت کنند. معلم در سه نوبت متوالی به پاسخ‌های دانش‌آموزان بازخورد ارائه داد. او در دادن بازخورد سعی می‌کرد اشکالات را یادآوری کند ولی رفع آنها را به خود دانش‌آموزان واگذار کرد. در ابتدای ترم، به دانش‌آموزان گفته شد که نمره دروس زبان بر اساس امتحان پایان ترم و کارپوشه به نسبت ۸ و ۱۲ محاسبه و اعلام خواهد شد. در دادن نمره به کارپوشه، معیار پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بود نه اشتباهات آنها در پاسخ‌گویی به سؤالات. در گروه کنترل، روش معمول آموزش و امتحانات اجرا شد؛ به این معنی که سنجش

دانش‌آموزان بر اساس نمره پایان ترم آنها صورت گرفت.

نتایج تحقیق

در پایان ترم اول و دوم، نمرات درس زبان دو گروه کنترل و شاهد براساس معیارهایی که قبلاً توضیح داده شده است، محاسبه و اعلام گردید. در زیر به مقایسه میانگین نمرات این دو گروه در پایان نیمسال اول و دوم می‌پردازیم.

جدول شماره ۱: نتیجه آزمون t بر روی میانگین دو گروه در نیمسال اول

گروه کنترل	گروه آزمایشی
میانگین = ۱۴/۴۷	میانگین = ۱۵/۴۸
احتمال معنی‌دار بودن تفاوت دو میانگین = ۰/۱۶	

همانگونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود، تفاوت میانگین دو گروه در نیمسال اول معنی‌دار نیست. بنابراین، به نظر می‌رسد تفاوتی در عملکرد دو گروه وجود ندارد

جدول شماره ۲: نتیجه آزمون t بر روی میانگین دو گروه در نیمسال دوم

گروه کنترل	گروه آزمایشی
میانگین = ۱۵	میانگین = ۱۷/۸۸
احتمال معنی‌دار بودن تفاوت دو میانگین = ۰/۱۰۰*	

$$p \leq 0.05 *$$

همانگونه که جدول نشان می‌دهد، تفاوت میانگین دو گروه در نیمسال دوم معنی‌دار است؛ به عبارت دیگر، عملکرد گروه آزمایشی به‌طور معنی‌داری از عملکرد گروه کنترل بهتر بوده است.

با توجه به میانگین هر یک از گروه‌ها در پایان نیمسال اول و دوم، می‌توانیم نتیجه بگیریم که در گروه کنترل تغییر قابل توجهی مشاهده نمی‌شود اما گروه دوم که از کارپوشه استفاده کرده، پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته است.

نتیجه‌گیری

هدف اصلی تدریس زبان انگلیسی، ایجاد توانایی برای درک و کاربرد این زبان است. این توانایی صرفاً با انتقال اطلاعات کسب نمی‌شود بلکه باید از روش‌های نوین و امروزی کمک گرفت تا دانش‌آموزان در فرایند یادگیری، خود نقش فعالی به عهده بگیرند. با انتقال نسبی مسئولیت یادگیری و ارزشیابی آن به دانش‌آموزان آنها در فرایند یادگیری آگاهانه شرکت می‌کنند و فرصت‌هایی که برای جبران اشتباهات پیش می‌آید، میزان

یادگیری و ماندگاری آنها را افزایش می‌دهد.

خودارزیابی، که خواه ناخواه در ارزیابی به روش کارپوشه دخیل است، می‌تواند تأثیر زیادی بر آگاهی دانش‌آموز از فرایند یادگیری خود داشته باشد. نمراتی که پس از ارزیابی به دانش‌آموز داده می‌شود، بیانگر آن است که او تا چه میزان درس را آموخته است، نه اینکه تا چه حد درس را نمی‌داند. همین امر موجب کاهش تنش و افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموز می‌شود. به کمک همین ارزیابی‌هاست که معلم می‌تواند محتوای آموزشی و برنامه درسی را براساس قوت‌ها و ضعف‌های دانش‌آموزان تغییر دهد.

در روش کارپوشه در اثر تمرین، تکرار و بازخوردهایی که هم‌کلاسی‌ها و معلم به دانش‌آموز می‌دهند، مطالب بهتر آموخته می‌شود. در عین حال، اگر شرایط امتحان برای او مناسب نباشد، مثلاً مدت زمان کمی برای پاسخ‌گویی به سؤالات انگلیسی داشته باشد، باز هم می‌تواند به آنها پاسخ صحیح دهد. تحقیقات نشان داده است دانش‌آموزانی که با این روش به فراگیری علم پرداخته‌اند، نسبت به دانش‌آموزانی که به روش سنتی تعلیم دیده‌اند، نمره‌های بالاتری کسب کرده‌اند. نتایج تحقیق حاضر نیز مؤید این نکته است؛ دانش‌آموزانی که به روش کارپوشه آموزش دیده بودند، نسبت به گروهی که تحت آموزش سنتی قرار گرفته بودند، عملکرد بسیار بهتری داشتند. البته باید توجه داشت که دانش‌آموزان برای استفاده موثر از کارپوشه به زمان نیاز دارند. به عبارت دیگر، مدتی طول می‌کشد که دانش‌آموزان خود را با شرایط جدید وفق دهند. شاید به همین دلیل است که در تحقیق حاضر نیز در پایان نیمسال اول تفاوت معنی‌داری بین عملکرد دو گروه مشاهده نشده است.

گریس در سال ۱۹۹۲ بیان داشت که دانش‌آموزان با روش‌ها و سرعت‌های متفاوت مطالب را می‌آموزند و با سطح مختلفی از مهارت، آگاهی، علاقه و انگیزه شروع به فراگیری زبان می‌کنند. در واقع، محتویات کارپوشه عمدتاً بیانگر علایق و سطح دانش و آگاهی دانش‌آموزان است و حتی می‌تواند آینده آنها را شکل دهد؛ زیرا آنها در نتیجه استفاده از این روش به یادگیری زبان انگلیسی علاقه‌مند می‌شوند و شاید تصمیم بگیرند که این رشته را در دانشگاه دنبال کنند.

نکته مهم این است که در مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان و در دروس مختلف از قبیل ریاضی، علوم، فیزیک، شیمی و انشا نیز می‌توان از روش کارپوشه بهره جست. این امر موجب پیشرفت تحصیلی، خودمختاری و استقلال دانش‌آموزان می‌شود و آگاهی والدین و معلم را هم نسبت به توانایی آنها، افزایش می‌دهد.

پی‌نوشت

1. Portfolio
2. Feedback
3. Green & Oxford
4. Kohnen
5. Self-assessment
6. Dan Douglas
7. Barret
8. Baki and Birgin

منابع

- Baker, N. W. (1993). The Effect of Portfolio-Based Instruction on Composition Students' Final Examination Scores, Course Grades, and Attitudes Toward Writing. *Research in the Teaching of English* 27.2 (May 1993).
- Baki, A. & Birgin, O. (2004). Reflections of Using Computer-Based Portfolios as an Alternative Assessment Tools: A Case Study. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3 (3), Article 11, Retrieved from <http://www.tojnet.net/articles/3311.htm>.
- Barret, H. (2001). Electronic portfolios = multimedia development + portfolio development: The Electronic portfolio development process in B. Cambridge (Ed.) *Electronic Portfolios. American Association for Higher Education*, (pp. 110-116).
- Birgin, O. & Baki, A. (2007). The Use of portfolio to assess student's performance. *Journal of Turkish Science Education, Vol. 4(2)*, 75-90. Retrieved 2008 from: <http://www.tused.org>.
- Grace, C. (1992). The portfolio and its use: Developmentally appropriate assessment. [Online document]. (ERIC Digest, ED 351150).
- Hancock, C. (Ed). (1994). *Teaching, testing, and assessment: Making the connection*. Lincolnwood, IL: National Textbook Company.
- Green, M. & Oxford, R. (1995). A closer look at learning strategies, L2 proficiency, and gender. *TESOL Quarterly*, 29, 261-297.
- Kohonen, V. (1999). Authentic assessment in affective foreign language education. In J. Arnold (Ed.), *Affect in Language Learning* (pp. 279-296). NY: Cambridge University Press.
- Tillema, H. H. (2001). Portfolios as developmental assessment tools. *International Journal of Training and Development*, 5/2, pp. 126-135.